

Beitrag selbst, den dieser Komponist, Klavierist, Sänger, Deklamator, Musikerzieher und -schriftsteller für die damals noch junge Disziplin einer musikalischen Ästhetik geleistet hat. Mehr in Form von Aphorismen gehalten denn zur ausgearbeiteten Theorie gereift – was für einen »Stürmer und Dränger« wohl auch als innerer Widerspruch gelten müßte – hat Schubart etwa mit seiner Instrumenten- oder Tonartencharakteristik einzelne Vorstellungen und Normen aufgestellt, die selbst bei einem Meister vom Range Beethovens Eindrücke hinterließen. Schubarts »Ideen«, als sie 1806 im Druck erschienen in mancherlei Hinsicht kaum noch aktuell, sind dennoch als Versuch zu einer populär gehaltenen »Enzyklopädie der gesamten musikalischen Wissenschaft« zu betrachten und wurden von interessierten Zeitgenossen in dieser Weise auch benutzt. Als persönliches Dokument und historische Quelle blieben sie bis heute hochgeschätzt. Dies mag eine neuerliche Ausgabe unterstreichen.

Nachdem die »Ideen« 1839/40 im Rahmen der achtbändigen Gesamtausgabe (Stuttgart, hrsg. von J. Scheible) und 1924 als Auswahlammlung (Leipzig, hrsg. von P.A. Merbach) nachgedruckt wurden, er-

schien 1969 ein fotomechanischer Reprint der Wiener Originalausgabe (Hildesheim, G. Olms Verlagsbuchhandlung), den Fritz und Margrit Kaiser mit Vorbemerkungen und einzelnen Registern (1. Personen; 2. Orte, Länder, Völker; 3. Musikinstrumente) versehen hatten. Auch die hier vorgestellte Edition erfolgte nach dem Erstdruck von 1806, wobei die damalige Orthographie zugunsten der heutigen geändert wurde. Ihr Herausgeber, Jürgen Mainka, hat hierzu zwar nur ein Personalregister beigesteuert, dies zugleich aber ausführlich kommentiert. Den interessierten Liebhaber mag der überaus billige Anschaffungspreis dieses Reclambüchleins anziehen, den Wissenschaftler die von Mainka verfaßte Einleitung. Als besonderer Kenner ausgewiesen dank seiner Habilitationsschrift über Johann Abraham Peter Schulz und die »musikalische Entwicklung innerhalb der 'Sturm und Drang'-Bewegung«, skizzierte Mainka in knappen Zügen ein Bild von Schubart, seinem Werk und seiner zeitgeschichtlichen wie historischen Bedeutung, das zweifelsohne zu dem Besten gehört, was in neuester Zeit über Schubart geschrieben wurde.

Heinrich W. Schwab

Strunk, Oliver: Essays on Music in the Byzantine World. W.W. Norton & Company Inc., New York, 1977. xxii + 352 pp.

Oliver Strunks *Essays on Music in the Byzantine World* bringer i kronologisk orden størstedelen af de små og store artikler, som er udsprunget af Strunks mangeårige beskæftigelse med byzantinsk musik. Den ældste af disse artikler er trykt 1942 (men blev holdt som foredrag i American Musicological Society allerede i maj 1940), de nyeste er fra 1973. Samlingen omfatter ialt

22 bidrag, varierende i længde fra 4 til 43 sider. På een undtagelse nær (pp. 157–64: *Some Observations on the Music of the Kontakion*, et foredrag fra 1958) drejer det sig om genoptryk. Foredraget om *S. Salvatore di Messina and the Musical Tradition of Magna Graecia* (pp. 45–54) har dog hidtil kun været tilgængeligt i et 14-liniers resumé. Adskillige af artiklerne er oprindeligt

udkommet på italiensk eller tysk, men bringes nu i deres originale sprogdragt; i sit *Preface* gør Strunk omhyggeligt rede for forholdet mellem de nu trykte versioner og det tidligere trykte (pp. XVIII–XIX) og nævner i samme forbindelse også de få bidrag som ikke er blevet optrykt i nærværende samling. Man savner her kun det foredrag om *The Byzantine Alleluia Cycle* som oprindeligt blev holdt i American Musicological Society 1955 og derefter, i revideret form, i Dansk Selskab for Musikforskning i 1958.

Bogen er forsynet med et forord af Kenneth Levy og med fyldige indices (pp. 336–50).

Essays on Music in the Byzantine World fører vidt omkring i den græksprogede ortodokse kirkes middelalderlige musik og liturgi. Blandt de centrale emner, som Strunk igen og igen vender tilbage til, kan nævnes: tonalitetsproblemer, psalmodi, palæobyzantinske notationssystemer, samspillet mellem mundtlig og skriftlig overlevering, repertoire-undersøgelser, den byzantinske kirkemusik som baggrund for studiet af slavisk og gregoriansk overlevering. På smudsomslaget giver forlaget en ganske kort omtale af samlingen, med følgende konklusion:

»Through the writings presented here, the craft and intellectual artistry of this extraordinary scholar are revealed. Kenneth Levy, a gifted Byzantine scholar and former student of Dr. Strunk's, has provided a foreword that places this body of works in perspective. Taken in conjunction with the companion volume¹, these essays stand as a mighty testimonial to the stature of a pre-eminent figure in American musicology.«

I sit forord varierer Kenneth Levy det

samme tema og tegner – ud fra sit mangeårige og intime samarbejde med læreren og kollegaen – et billede af *personen* Strunk. Dette hænger naturligvis til en vis grad sammen med den ydre foranledning for trykningen af de to bind *Essays*, Oliver Strunks 75-års fødselsdag i 1976. Og netop i en omtale af det byzantinske bind kunne det være rimeligt nok at fordybe sig yderligere i en analyse af en nøgleskikkelse i de sidste årtiers udforskning af den byzantinske musik. Strunk er jo ikke blot *a pre-eminent figure in American musicology*, men også – i byzantinsk kontekst – Carsten Høegs efterfølger som direktør for *Monumenta Musicae Byzantinae*, altså placeret i centrum for disse studier fra Høegs død i 1961 indtil 1971, hvor Strunk fyldte 70. Dette er et forhold, som ikke mindst danske læsere af bogen vil have for øje. Allerede af lærdomshistoriske grunde må en samling af Strunks byzantinske arbejder derfor hilses velkommen; de er blevet til i en periode hvor studiet af byzantinsk musik har været i rivende udvikling, og har selv spillet en afgørende rolle for studiets udformning og metodik. Men hertil kommer, som noget bemærkelsesværdigt og usædvanligt, at det materiale, der fremlægges i bogen, og de synspunkter og vurderinger som den indeholder, fuldtud har bevaret den forskningsmæssige værdi, som de havde ved deres fremkomst. Netop i et expanderende studieområde som det der her er tale om, kunne man vente en høj forældelsesprocent – cf. mange af de i deres tid banebrydende arbejder af Tillyard og Wellesz – men dette gælder bestemt ikke Strunks produktion. Selv dens ældste dele, og også de artikler hvor et emne for første gang gøres til genstand for behandling, kan stadigvæk indgå i aktuelle forskningsammenhænge. Man må derfor påskønne den omhu, hvormed udgiveren har udarbejdet de fire fyldige indices. Herved er der skabt

(1) *Essays on Music in the Western World*, med et forord af Lewis Lockwood.

et nyttigt arbejdsinstrument – og ikke blot et lærdomshistorisk monument over en af musikvidenskabens store.

I denne sammenhæng må man med en vis beklagelse fremføre, at disse praktiske hensyn for ofte er blevet modvirket af en tendens, der i sidste ende må gå tilbage til Strunk selv: Man har været altfor tilbageholdende med at forsyne ældre artikler med henvisninger til senere behandlinger af stoffet. Herom siger Strunk selv (*Preface*, p. XVIII): »Inevitably I have found myself obliged to return again and again to certain basic topics, and when a correction or an amplification of an earlier essay seemed called for, I have usually made it in a later one. Further correction or amplification here would be inappropriate.«

Den grundholdning som her kommer til orde, er typisk for de krav Strunk stiller til sine læsere: det forventes, at læseren kan fastholde de informationer, han får under sin læsning, og henad vejen kan korrigere og supplere sit ved læsningen erhvervede informationsmateriale. Det er strenge krav at stille til læsere, egentlig umenneskelige – gang på gang kunne man have ønsket sig en hjælpende og vejledende hånd i form af krydshenvisninger.

Et enkelt eksempel: I omtalen af Carbone-Menæernes arkaiske Coislin notation (pp. 108–09) henviser note 48 til et par plancher i Petrescus bog fra 1932, og der gøres opmærksom på, at det er netop disse håndskrifter der hentydes til p. 42. Derimod henvises der *ikke* til *Essays* pp. 291–296, hvor der bringes yderligere 4 fotografier fra Carbone sættets arkaiske indslag, og læseren vises ikke engang generelt hen til pp. 285 ff, hvor artiklen om *The Menaia from Carbone at the Biblioteca Vallicelliana* indeholder Strunks mest udførlige behandling af disse enestående relikter af Stikhera-nedskrifter i arkaisk Coislin notation.

Som arbejdsinstrument for specialister vil bogen længe beholde sin værdi. Men også for et publikum med en mere almen interesse i middelaldermusik og musikvidenskabelig metode kan *Essays on Music in the Byzantine World* anbefales på det varmeste. Man vil nok her stå sig ved at følge Strunks eget råd (p. XVII) om at begynde bagfra og først læse bidraget til Fellerers *Geschichte der katholischen Kirchenmusik (The Chants of the Byzantine-Greek Liturgy* fra 1972), den bedste og mest perspektivrige orientering i et fascinerende område indenfor europæisk musik- og kulturhistorie.

Jørgen Raasted